

Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023 - 2026

Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023 - 2026.....	1
Perusteet	2
Pelastustoimen toimintaympäristön nykytila, haasteet ja kehittämistarpeet.....	3
Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet.....	4
1. Tavoite: Hyvinvointialueen pelastustoimi on organisoitu itsehallinnon tarpeet huomioiden siten, että pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti alueellisesti sekä valtakunnallisesti.....	4
2. Tavoite: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti	5
3. Tavoite: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.	7
4. Tavoite: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa	8
5. Tavoite: Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua.....	8
6. Tavoite: Pelastustoimen kansallinen kehittäminen perustuu tiedolla johtamiseen ja kansallisesti yhtenäiseen tiedonhallintaan	9
7. Tavoite: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.....	10
8. Tavoite: Pelastustoimen henkilöstöresurssien riittävyys, osaaminen ja hyvinvointi on varmistettu	10
9. Tavoite: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä	11

Perusteet

Laissa pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) säädetään valtakunnallisista tavoitteista pelastustoimen järjestämiselle. Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia vastaavan laadukkaan ja kustannusvaikuttavan pelastustoimen järjestämiselle siten, että käytettävissä on voimavarat, joilla pystytään huolehtimaan pelastuslain mukaisten palvelujen järjestämisestä. Tässä muistiossa esitetään perusteet valtioneuvoston päätöksellä vahvistettaville valtakunnallisille tavoitteille vuosille 2023 - 2026.

Strategisissa tavoitteissa esitetään hyvinvointialueiden pelastustoimen tavoitteita ja valtakunnallisesti merkittäviä palvelujen uudistus- ja kehittämistavoitteita sekä linjataan lainsäädännön ja suorituskyvyn kehittämisen suuntaviivoja. Tavoitteet ohjaavat pelastustoimen valtakunnallista sekä hyvinvointialueen pelastustoimen kehittämistä ja palvelutasopäätöksen valmistelua.

Strategisten tavoitteiden valmistelussa on kuultu hyvinvointialueita ja muita ministeriöitä sekä eri viranomaisia ja järjestöjä tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden muodostamiseksi.

Tavoitteet perustuvat sisäministeriön tekemään selvitykseen, jossa on arvioitu hyvinvointialueiden pelastustoimen palvelutason toteutumista ja rahoituksen tason riittävyyttä sekä valtakunnallisia linjauksia vaativia kehittämiskohteita. Tavoitteissa on otettu huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet, jotka on vahvistettu hallitusohjelmassa, julkisen talouden suunnitelmassa sekä valtion talousarviossa.

Laissa pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) 8 §:ssä on lueteltu ne asiakokonaisuudet, jotka tulee määritellä valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa:

1. tavoitteet pelastustoimen palvelujen yhdenvertaisen toteutumisen ja palvelujen vaikuttavuuden turvaamiseksi sekä yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi;
2. tavoitteet turvallisuuden edistämiseksi ja hyvinvointialueiden ja kuntien ja muiden toimijoiden väliselle tätä koskevalle yhteistyölle pelastustoimessa;
3. pelastustoimen kehittämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet;
4. pelastustoimen tiedonhallinnan kehittämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet;
5. tavoitteet hyvinvointialueiden väliselle yhteistyölle pelastustoimessa;
6. tavoitteet hyvinvointialueiden pelastustoimen tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiselle;
7. yleiset linjaukset pelastustoimen laajakantoisista investoinneista;
8. tavoitteet pelastustoimen alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen toteuttamiseksi.
9. muut tavoitteet pelastustoimen kehittämiseksi

Sisäministeriö seuraa ja arvio valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista osana hyvinvointialueiden ohjausta ja pelastustoimen neuvottelukunta seuraa ja arvio pelastustoimen järjestämisen kehitystä sekä tekee ehdotuksia valtakunnallisiksi tavoitteiksi. Tavoitteita voidaan tarvittaessa muuttaa. Muutos voi perustua yhden tai useamman hyvinvointialueen esitykseen taikka sisäministeriön tai valtionvarainministeriön aloitteeseen. Pelastustoimen neuvottelukunta käsittelee aloitteet ja esitykset tavoitteiden muuttamiseksi.

Strategisten tavoitteiden toimeenpanon tueksi otetaan valtakunnallisesti käyttöön pelastustoimen suorituskykyjen määrittelyyn perustuva toimintamalli. Määrittelymalli sisältää:

- toimintaympäristöanalyysin (toimintaympäristön, sen muutosten sekä sisäisten ja ulkoisten uhkien ja riskien tunnistamisen),
- asiakkaiden tarpeista aiheutuvat suorituskykyvaatimukset,
- suorituskykyvaatimusten ja tavoitteiden määrittelyyn,
- suorituskyvyn ja siihen tarvittavan valmiuden rakentamisen,
- pelastustoimen palveluiden tuottamisen ja valmiuden ylläpitämisen kyvykkyydet,
- vaikuttavuuden ja toiminnan laadun arvioinnin ja toiminnan kehittämisen.

Edellytyksenä on myös, että pelastustoiminnan valtakunnallinen ohje- ja suunnitelma-arkkitehtuuri tai niitä koskevat periaatteet on määritetty ja toimintaa yhtenäistävien ohjeiden sekä suunnitelmien laatiminen on aloitettu. Ohjeiden ja suunnitelmien on myös oltava käytettävissä valtakunnallisesti kaikilla eri tasoilla.

Pelastustoimen toimintaympäristön nykytila, haasteet ja kehittämistarpeet

Pelastustoimen tehtävänä on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Tämä varmistetaan hyvin yhteen sovitetulla varautumisella ja tilanteen aikaisella toiminnalla.

Pelastustoimi ja väestönsuojelu ovat keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan siviilivalmiuden järjestelmää. Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja varautumalla etukäteen tapahtuvin valmisteluin. Pelastustoimella on jatkuva valmius vastata onnettomuuksiin ja normaaliolojen suuronnettomuuksiin liittyvästä pelastustoiminnasta.

Väestönsuojelussa pelastustoimi on Suomessa keskeinen operatiivinen toimija ja yhteensovittaja, mutta myös esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimella, Puolustusvoimilla, liikenne- ja viestintäasioista vastaavilla viranomaisilla ja hallinnonalan laitoksilla sekä pelastustoimintaan osallistuvilla valtion ja kuntien eri toimialojen viranomaisilla on tärkeitä tehtäviä ja vastuita väestönsuojelussa. Kunkin viranomaisen vastuista säädetään niiden omassa lainsäädännössä. Näiden toimijoiden väestönsuojeluun kuuluvien tehtävien yleinen valvonta ja ohjaus kuuluu asianomaiselle hallinnonalalle.

Pelastustoimen viranomaiset yhteensovittavat pelastustoimintaan ja väestön suojaamiseen osallistuvien viranomaisten ja muiden toimijoiden varautumista ja näiden suorituskykyjen käyttöä onnettomuustilanteiden ja poikkeusolojen aikaisessa toiminnassa. Onnettomuustilanteiden ja poikkeusoloihin varautumisen suunnitelmavalmiudessa sekä suorituskyvyssä on alueellista vaihtelua.

Siviilivalmiuden ja suorituskyvyn ylläpitämisessä ja kehittämisessä ja yhteensovittamisessa huolehditaan siitä, että suuronnettomuuksiin ja vakaviin häiriötilanteisiin varautumisessa, niiden aikana tai välittömästi uhatessa kaikkien pelastustoimen järjestelmään ja pelastustoimintaan osallistuvien roolit ja tehtävät ovat selkeitä, toiminta perustuu yhteiseen suunnitteluun, suuronnettomuuksiin on varauduttu riskejä vastaavasti, ja että kaikki käytettävissä olevat voimavarat huomioidaan ja niitä hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti.

Riskien ja uhkien monimuotoistuminen tulevat lisäämään pelastustoimen tehtäväämääriä ja muuttamaan tehtävien sisältöä. Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset, ilmastonmuutos, väestö- ja aluerakenteen muutokset, julkisen talouden niukkeneminen sekä teknologian kehityksen mahdollisuudet ovat pelastustoimen toimintaympäristöön vaikuttavia tunnistettuja muutostekijöitä.

Kriisit tai häiriötilanteet, olivatpa ne taloudellisia, sotilaallisia, humanitaarisia tai luonnonmullistuksiin liittyviä sekä näiden kerrannaisvaikutukset leviävät keskinäisriippuvaisessa maailmassa yhä nopeammin ja laajemmalle. Toisaalta julkisen talouden ja rahoitusjärjestelmän häiriöt heijastuvat realisoituessaan pelastustoimeen välillisesti.

Kansallisesti riskien ja uhkien alueellisissa ilmentymissä on pelastustoimen näkökulmasta merkittävää vaihtelua, erityisesti sää- ja ilmatoriskien osalta. Myös väestön ikärakenteen muutoksessa ja muutoksen voimakkuudessa on alueellista vaihtelua. Sään ääriilmiöistä ja ilmastomuutoksesta tai väestön ikääntymisestä aiheutuvat onnettomuudet tai häiriöt näkyvät pelastustoiminnassa hälytyksinä sekä pelastustehtävinä.

Korkean teknologian yhteiskunta on myös erittäin altis häiriöille. Näiden häiriöiden realisoituessa myös pelastustoimen tehtävät lisääntyvät, jonka lisäksi pelastustoiminta itsessään saattaa häiriintyä. Esimerkiksi energiahuollon, tietoliikenteen, logistiikan ja vesihuollon häiriöt vaikeuttavat toteutuessaan myös pelastustoimintaa.

Palveluverkon kattavuuden ja palvelutason säilyttäminen sekä tiivistyville että kasvavilla kaupunkiseuduilla koettelee pelastustoimen palvelutuotannon rakennetta ja taloutta. Palvelutarve kasvaa kasvukeskuksissa, mutta myös reuna- ja harva-alueilla pelastustoimen palvelutaso tulee ylläpitää, vaikka väestö vähenee. Harva-alueiden toimintavalmiuden turvaamisessa kriittisimpiä tekijöitä ovat kattavan paloasemaverkon ylläpito ja riittävät henkilöstövoimavarat. Rahoituksen turvaaminen palvelun järjestäjälle on olennainen osa palveluverkon ja toimintakyvyn säilyttämisessä.

Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet

1. Tavoite: Hyvinvointialueen pelastustoimi on organisoitu itsehallinnon tarpeet huomioiden siten, että pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti alueellisesti sekä valtakunnallisesti

Pelastustoimen järjestelmä varmistaa uhkia vastaavat, yhdenvertaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoimen palvelut. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että riskeiltään samankaltaisilla alueilla ja väestöryhmillä on saman tasoiset ja valtakunnallisesti yhdenmukaiset palvelut.

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso vastaa kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuus- tai muita uhkia. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja muista pelastustoimen palvelutarpeen muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä. Kokonaiskuvan muodostumista tuetaan tutkimuksen ja tiedonhallinnan

kehittämisen toimenpitein. Palvelutasoa määriteltäessä on otettu huomioon myös toiminta valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa.

Pelastustoiminnan valtakunnallisella järjestelmällä on kyky tuottaa uhkia vastaavat, yhdenvertaiset, valtakunnallisesti yhdenmukaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoiminnan palvelut koko maassa. Pelastustoimessa on käytössä valtakunnallinen, säännöllisesti päivitettävä ja jatkuvasti kehitettävä toimintaympäristöanalyysi. Toimintaympäristön muutosten seuranta perustuu valtakunnallisesti yhdenmukaisen toimintaympäristö- ja suorituskykyjä koskevan tiedon ajantasaiseen keräämiseen ja analyysiin.

Palvelujen yhdenvertainen toteutuminen edellyttää, että riskeiltään samankaltaisille alueille ja väestöryhmille tuotetaan saman tasoisia ja valtakunnallisesti yhdenmukaisia palveluita. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnittelu perustuu valtakunnallisesti määriteltyihin suorituskyvyvaatimuksiin ja niiden tuottamiseksi tarvittaviin kyvykkyyksiin. Tämä edellyttää ajantasaista ja yhdenmukaista tietopohjaa, vahvaa ohjausta, jatkuvaa vuorovaikutusta ja toimivaa tiedon vaihtoa hyvinvointialueiden pelastustoimien sekä aluehallintovirastojen ja sisäministeriön välillä. Yhteistyötä edistetään matalalla kynnyksellä. Olemassa olevia työryhmiä ja muita yhteistyöelimiä hyödynnetään tehokkaasti toiminnan arvioinnissa ja kehittämisessä.

Yhdenmukaisella palveluiden suunnittelulla varmistetaan pelastustoimen järjestelmän yhteensopivuus kaikilla hallinnon tasoilla.

Pelastustoimen tuottavuuden parantaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen on välttämätöntä julkisista varoista rahoitetun pelastustoimen kustannusten nousun hillitsemiseksi. Resurssien on riitettävä riskejä vastaavan palvelutason turvaamiseksi myös tulevaisuudessa.

Pelastustoimen menojen kasvun hillintä edellyttää pelastustoimen palvelutarpeiden sekä suorituskyvyn arvioimista ja resurssien kohdentamista arvioinnin tulosten perusteella. Kustannusvaikuttavuuden optimointi edellyttää toimintatapojen kehittämistä ja pitkäjänteistä, kyvykästä johtamista. Tuottavuuden parantaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen toteutetaan siten, että lakisääteinen palvelutaso toteutuu. Tavoitteen toteuttaminen voi edellyttää palvelujen kokoamista yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle, pelastustoiminnan resurssien käytön ja johtamisjärjestelmien yhdenmukaistamista sekä tiedonhallinnan kehittämistä toimintamenetelmien uudistamiseksi. Henkilöstörakennetta painotettaisiin nykyistä paremmin turvallisuuspalveluihin ja pelastustoimintaan sekä hallittaisiin luonnollisen poistuman aiheuttamaa henkilöstövoimavarojen muutosta esim. koulutusjärjestelmää sekä henkilökohtaisia urapolkuja kehittämällä.

Sopimuspalokuntatoiminnan valtakunnallisen kehittämisohjelman toimenpiteet on otettu käyttöön. Yhteistoiminta hyvinvointialueiden, viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa on tavoitteellista ja sitä vahvistetaan määrittämällä sopimuspalokunnille kansalliset suorituskyvyvaatimukset.

2. Tavoite: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn tavoitteena on onnettomuuksien vähentäminen ja onnettomuuksien seurannaisvaikutusten pienentäminen. Asumisen paloturvallisuuden edistämisen tavoitteena on palokuolemien, henkilövahinkojen ja aineellisten vahinkojen vähentäminen. Omatoimisen

varautumisen osaamista vahvistetaan kaikissa väestöryhmissä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuuksien seurannaisvaikutusten vähentämiseksi.

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti ja yhdenmukaisesti hyvää hallintoa noudattaen sekä kohdistamalla onnettomuuksien ehkäisyn palvelut riskiperusteisesti. Palvelujen suunnittelussa huomioidaan erilaisten asiakasryhmien tarpeet. Pelastustoimen valvonta, ohjaus ja neuvonta sekä turvallisuusviestintä toteutetaan toisiaan täydentävästi ja tukien siten, että parannetaan toiminnan vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden varmistamiseksi toiminnan tulee olla yhdenmukaista, yhdenvertaista sekä toiminnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota yhteistyöhön väestön, kuntien, hyvinvointialueiden sekä eri toimijoiden kanssa.

Hyvinvointialueiden pelastustoimen omavalvontaohjelmat laaditaan siten, että ne ohjaavat yhtenäisiin käytäntöihin sekä onnettomuuksien ehkäisyn laadun jatkuvaan parantamiseen. Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä on otettu käyttöön ja se tukee onnettomuuksien ehkäisyn tiedonhallinnan kehittämisen valtakunnallisia strategisia tavoitteita ja mahdollistaa yhtenäisen asiakasrajapinnan sekä sähköisen asioinnin.

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn strategiset päätavoitteet ovat seuraavat:

1. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut tuotetaan riski- ja tietoperusteisesti

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toteutuksessa käytetään vaikuttavinta, toimintaympäristön muutoksia ja asiakastarpeita vastaavaa menetelmää. Palveluiden toteutumisesta kerätään systemaattisesti asiakaspalautetta. Onnettomuuskehityksen seurannan ja palontutinnan havainnot tukevat onnettomuuksien ehkäisyä.

2. Pelastustoimi tuottaa asiakkailleen yhdenmukaisia ja laadukkaita onnettomuuksien ehkäisyn palveluita

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn palvelut tuotetaan yhdenvertaisesti, luotettavasti ja laadukkaasti koko maassa. Yhdenmukaisia ja laadukkaita palveluita tukee yhteinen onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä, joka samalla mahdollistaa sähköisen asioinnin. Hyvinvointialueiden pelastustoimien omavalvontaohjelmat ohjaavat yhtenäisiin käytäntöihin sekä onnettomuuksien ehkäisyn laadun parantamiseen. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut toteutetaan hyvää hallintoa noudattaen.

3. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy tukee omatoimista varautumista sekä asumisen turvallisuutta

Omatoimista varautumista tuetaan erityisesti pelastussuunnitelmiin kohdistetulla ohjauksella, neuvonnalla ja valvonnalla. Yleisötilaisuuksien turvallisuutta edistetään viranomaisten, kuntien, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin yhteistyöllä. Asumisen turvallisuutta edistetään monipuolisesti valvonnan, ohjauksen ja neuvonnan sekä turvallisuusviestinnän keinoin. Asumisen paloturvallisuuden edistämiseksi madalletaan asiakasyhteydenottojen kynnyksiä. Onnettomuuksien

ehkäisyn resursseja kohdistetaan sinne, missä onnettomuuksia tapahtuu eli koteihin.

4. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on yhteistyöhakuista

Pelastustoimen siirtyessä hyvinvointialueille, on tärkeää säilyttää olemassa olevat yhteistyösuhteet kuntiin ja muihin tahoihin.

Viranomaisyhteistyöllä edistetään erityisesti rakentamisen paloturvallisuutta ja asumisen paloturvallisuutta. Pelastustoimi toimii yhteistyöhakuisesti ja on aloitteellinen toimija sekä luotettava ja avoin kumppani. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa vahvistaa tietopohjaa luoden vaikuttavuutta sekä laajentaa ymmärrystä toimintaympäristön riskeistä.

3. Tavoite: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Pelastustoimella on kyky toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena yhteentoimivana kokonaisuutena. Hyvinvointialue vastaa kaikissa tilanteissa toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta kiireellisistä ja välttämättömistä pelastustoiminnan palveluista asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyön tuoma synnergiaetua turvataan. Hyvinvointialueiden yhteistyöllä varmistetaan pelastustoiminnan resurssit isoissa tai alueellisesti laajoissa onnettomuus- ja häiriötilanteissa. Sopimuspalokuntatoiminta ja kattava paloasemaverkosto pysyy elinvoimaisena ja pelastustoimi säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmällä on oltava kyky kaikissa turvallisuustilanteissa viivytyksettä käynnistää tehokas pelastustoiminta ja johtaminen, tilannekuvan kokoaminen, analysointi, ennakointi, johtopäätösten tekeminen ja jakaminen valtakunnallisella, alueellisella ja hyvinvointialueen tasolla ajankohdasta riippumatta.

Pelastustoimen maanlaajuinen ensivastetoiminnan valmius ja osaaminen mahdollistaa monipuolisen synergian pelastustoimen ja ensihoitopalvelun kesken. Hyvinvointialueet toteuttavat ensihoitopalvelun järjestämivastuunsa siten, että synergia ja yhteensovittaminen sekä pelastustoimeen että sosiaali- ja terveydenhuoltoon toteutuu ja että kansallisen varautumisjärjestelmän kokonaisuus tulee varmistettua. Pelastustoimen ja ensihoidon tiivis yhteistyö ja moniammatillinen osaaminen sekä integraatio sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa voidaan hyödyntää tehokkaimmin, kun samoilla resursseilla - voimavaroilla, asemaverkostolla, tiloissa ja hankinnoilla - voidaan tuottaa kustannustehokkaammat ja laajemmat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut, kuin jos ne tuotettaisiin erikseen. synergiaetuja pelastustoiminnan kanssa tunnustetaan asemaverkostossa, tiloissa ja hankinnoissa, eikä niinkään toiminnan Hyöty on selkein harvaan asutuilla alueilla.

Kansallisilla ja alueellisilla riskeillä on myös hyvinvointialuekohtaisia vaikutuksia ja hyvinvointialueen tulee varautua tukemaan muita hyvinvointialueita esimerkiksi myrskytilanteissa, laajojen maasto- ja metsäpalojen torjunnassa, vaarallisten aineiden onnettomuuksien torjunnassa ja muissa suuronnettomuuksissa, pelastustoimen kansainvälisen avun antamisen tai vastaanoton resurssien järjestelyissä sekä erityisesti kansallisesti merkittävässä riskeissä.

Hyvinvointialueiden yhteistyö on sujuvaa ja sitä johdetaan ja ohjataan kansallisesti siten, että se tuottaa mahdollisimman suurta lisäarvoa yhteiskunnan turvallisuuden kehittymiselle ja toiminta on vaikuttavaa.

Johtamisjärjestelmä sisältää johto- ja tilannekeskusjärjestelyt sekä pelastustoiminnan kenttäjohtamisen. Yhdenmukaisesti toimiva johtamisjärjestelmä edellyttää ajantasaisen ja ennakoivan, kansainvälisen ja valtakunnallisen tilannetietoisuuden muodostamisen sekä yhteisen kansallisen tilannekuvan ja johtamisen mahdollistamat tietojärjestelmät. Pelastustoiminnan valtakunnallinen johtamisjärjestelmä on merkittävä osa pelastustoimen suuronnettomuusvalmiutta.

4. Tavoite: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa

Väestöä kyetään suojaamaan normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisen pelastustoiminnan ja suojausmahdollisuuksien vuoksi. Poikkeusoloissa väestön suojaamisjärjestelyihin on varauduttu realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Väestö kyetään suojaamaan onnettomuuksien ja vaaratilanteiden vaikutuksilta sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että poikkeusoloissa.

Väestö kyetään suojaamaan onnettomuuksien ja vaaratilanteiden vaikutuksilta sekä normaaliolojen häiriötilanteissa, että poikkeusoloissa. Väestönsuojelulla tarkoitetaan humanitaaristen tehtävien suorittamista aseellisen selkkauksen aikana, minkä tarkoituksena on siviiliväestön suojelu vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Väestön suojaamisella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on turvata ihmisiä onnettomuuksien, poikkeusolojen ja muiden vaaraa aiheuttavien tilanteiden vaikutuksilta.

Pelastustoimen palvelutuotannon tulee toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena yhteensopivana kokonaisuutena. Hyvinvointialueiden tehtävänä on huolehtia, että ihmiset saavat kaikissa tilanteissa toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta kiireelliset ja välttämättömät palvelut asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta.

Tavoitteen toteutuminen edellyttää, että hyvinvointialueen pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmat ovat ajan tasalla ja tarvittavat varautumistoimenpiteet ja etukäteisvalmistelut on toteutettu. Varautuminen perustuu ajantasaiseen tilannekuvaan ja riskien arviointiin. Alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen tavoitteena on mahdollisimman hyvin yhteensovitettu valmiussuunnittelu ja muu varautuminen hyvinvointialueella. Hyvinvointialue huolehtii riskienarvioinnin säännöllisestä päivittämisestä.

5. Tavoite: Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua

Kansainvälisen avun anto ja vastaanotto perustuvat kansallisiin pelastustoiminnan ja varautumisen suunnitelmiin ja järjestelyihin. Hälytysjärjestelyt, logistiset järjestelyt ja materiaalisen varautumisen valmiuden ylläpito on järjestetty valtakunnallisesti ja tarvittavassa yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden kanssa.

Pelastustoimen kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua edellyttää pelastustoiminnan palveluntuottajilta osaamista, ohjeistusten ja toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöverkostojen ajantasaisuutta. Erityisesti avun vastaanottamiseen liittyvien toimintojen läpileikkaavuus tulee tunnistaa

kansallisesti ja alueellisesti. Laatuksiteerien määrittäminen kansainvälisen avun antamiseen liittyviin pelastustoimen muodostelmiin parantaa toiminnan yhteensopivuutta ja toiminnan laatua. Toteutettavat laatuksiteeristöt tuovat yhdenmukaisen rakenteen palvelujen tuottamiseen.

6. Tavoite: Pelastustoimen kansallinen kehittäminen perustuu tiedolla johtamiseen ja kansallisesti yhtenäiseen tiedonhallintaan

Tutkimus- ja kehittämistoiminta antaa perusteet ajantasaiselle tiedolla johtamiselle, palvelutarpeen ennakkoinnille, suunnittelulle ja kehittämiselle. Muuttuvassa toimintaympäristössä pelastustoimen palveluja koskeva analysoitu tieto pelastustoimen suorituskyvyn, pelastajien osaamistarpeiden, työmenetelmien ja kaluston muutoksista muodostaa perustan toiminnan kehittämiselle. Tietojohdamisen systematisoimiseksi on olemassa valtakunnallisesti keskitetty tutkimus-, kehittämis- ja analysointirakenne.

Pelastustoimen tiedonhallinta mahdollistaa tarkoituksenmukaisen tilannekuvan muodostumisen ja tiedolla johtamisen eri tasoille sekä tiedon liikkuvuuden organisaatorajojen yli. Tiedonhallintaan on olemassa valtakunnalliset säädökset, ohjeistukset, niitä tukevat linjaukset sekä organisointi.

Laadukkaalla tutkimus- ja kehittämistoiminnalla luodaan pohja ajantasaiselle tiedolla johtamiselle, suunnittelulle ja kehittämiselle. Nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää pelastustoimen palveluja koskevaa analysoitua tietoa pelastustoimen suorituskyvyn, osaamistarpeiden, työmenetelmien ja kaluston sekä toimintaympäristön tulevien muutosten ennakkointia.

Pelastustoimen kansallisella tiedontuotannolla, tiedonhallinnalla ja analyysirakenteella varmistetaan, että pelastustoimen toteuttamista varten tarvittava tieto on käytettävissä. Pelastustoimen tarvitseman ja tuottaman tiedon tiedonhallinta tapahtuu tehokkaasti kansallisesti yhtenäisellä tavalla. Tiedonkäsittely, tietosuoja ja tietoturvasuus täyttävät turvallisuusviranomaisen vaatimukset sekä mahdollistavat viranomaisyhteistyön. Rekisterinpito on toteutettu mahdollistamaan tehokkaan viranomaistoiminnan, tiedonkäsittelyn vaatimukset huomioiden.

Pelastustoimella on laaja-alainen, monitieteinen ja tavoitteellinen asiantuntijaverkosto, jolla vahvistetaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osaamista ja hyödyntämistä. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla pelastustoimella on kyky ennakoida ja tuottaa pitkäjänteistä tutkimustietoa sekä reagoida ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin.

Pelastustoimen sisäisten ja ulkoisen tehtävien toteuttamiseen tarvittavat ICT-palvelut järjestetään kansallisesti yhtenäisen ja keskitetyn järjestelmän avulla. Pelastustoimen yhteisellä tietoarkkitehtuurilla varmistetaan yhtenäinen tietopohja sekä tiedon saatavuus, eheys ja luottamuksellisuus kaikissa olosuhteissa. Tavoitteena on käyttäjälähtöiset ja vaatimusten mukaiset sekä tuottavuutta ja tuloksellisuutta parantavat kansalliset digitaaliset palvelut toimialalle ja asiakkaille sekä henkilöstölle.

Mahdollistetaan tiedonhallinta ja tiedonvaihto pelastustoimen eri viranomaisten ja toimijoiden välillä tarkoituksenmukaisen tilannekuvan muodostamiseksi eri tasoille.

Pelastustoimella on yhtenäinen tietohallinnon ohjaus, johtaminen ja organisointi, mikä mahdollistaa pelastustoimen tietohallinnon tehtävien hoitamisen. Pelastustoimen tietohallinto on resursoitu vastaamaan tarpeita huomioiden kyvykkyys toimia kaikissa olosuhteissa.

7. Tavoite: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta

Pelastustoimen investoinnit perustuvat pelastustoimen valtakunnallisiin strategisiin tavoitteisiin sekä kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin sekä onnettomuusuhkiin ja muihin uhkiin. Hyvinvointialueen pelastustoimen investoinnit parantavat hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja kustannusvaikuttavuutta.

Pelastustoimen investointien tulee perustua pelastustoimen valtakunnallisiin strategisiin tavoitteisiin sekä kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin ja onnettomuusuhkiin ja muihin uhkiin. Hyvinvointialueen on valittava pelastustoimen osasuunnitelmaan hyvinvointialueen pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit ja investointia vastaavat sopimukset, ja osasuunnitelmassa on arvioitava sen sisältämien toimien vaikutuksia hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen.

Laajakantaisilla investoinneilla parannetaan hyvinvointialueiden mahdollisuuksia toteuttaa muita pelastustoimen hankkeita tai järjestää tarpeen mukaiset pelastustoimen palvelut. Tavoitteena on kehittää pelastustoimen perustana olevaa infrastruktuuria koko maan tasolla tavalla, joka ottaa huomioon sekä valtakunnalliset että alueelliset näkökulmat. Hankinnat toteutetaan mahdollisuuksien mukaan kansallisesti keskitetysti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Pelastustoimen ICT-palveluita kehitetään yhteisten periaatteiden mukaisesti yhteiseksi toimialan käyttöön.

Investointi voi olla maa-alueen, rakennuksen, koneiden ja laitteiden hankinta tai niiden perusparantaminen. Investointi voi olla myös muu pitkävaikutteinen meno kuten tietojärjestelmän tai osakkeiden hankinta tai osallistuminen toisen yhteisön investoinnin rahoittamiseen, silloin kun osallistumisesta on hyötyä myös hyvinvointialueen toiminnassa. Investointien tulee olla valtakunnalliseen kokonaisuuteen yhteensopiva, valtakunnallisia järjestelmiä ja järjestelyitä yhdenmukaistava.

8. Tavoite: Pelastustoimen henkilöstöressurssien riittävyys, osaaminen ja hyvinvointi on varmistettu

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja laatu edellyttävät pelastustoimen ammatillisen ja sopimushenkilöstön koulutuksen kehittämistä sekä laadullisesti että määrällisesti. Pelastusalan koulutuksen järjestämisessä turvataan kansalliskieliset palvelut pelastustoimessa. Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan valtakunnallinen koulutusjärjestelmä on uusittu ja mukautettu vastaamaan kansallisia ja alueellisia tarpeita ja toimintaympäristön muutoksia. Moniammatillisuuden tuomat mahdollisuudet työvoimatarpeisiin vastaamiseksi hyödynnetään.

Pelastustoimi on veto- ja pitovoimainen ja arvostettu toimiala, jossa on huolehdittu henkilöstön osaamisesta ja sen kehittymisestä, työhyvinvoinnista ja jaksamisesta, yhdenvertaisuudesta ja sukupuolten tasa-arvosta hyvällä henkilöstöpolitiikalla.

Pelastusalan järjestö- ja vapaaehtoistoiminta on huomioitu osana pelastustoimen palvelujärjestelmää.

Pelastustoimen tavoite tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämisessä on vahvistaa johtajuutta sekä kehittää työoloja tasa-arvoisemmiksi. Tavoitteena on syrjintä- ja häirintävapaa pelastusala. Pelastustoimen rekrytointikäytäntöjä kehitetään siten, että pelastustoimen oppilaitosten hakijoiden ja opiskelijoiden monikulttuurisuutta edistetään sekä mahdollistetaan tasavertainen urakehitys.

Pelastustoimen tavoitteena tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämisessä on vahvistaa johtajuutta sekä kehittää työoloja tasa-arvoisemmiksi. Tämä edellyttää osaamisen kehittämistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioissa. Työyhteisön yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia tulee edistää suunnitelmallisesti. Tavoitteena on syrjintä- ja häirintävapaa pelastusala.

Pelastustoimen rekrytointikäytäntöjä kehitetään, jotta alan työntekijöiksi valikoituu kattavasti eri väestöryhmien edustajia. Tätä voidaan edistää esimerkiksi anonyymillä rekrytoinnilla ja positiivisella erityiskohtelulla. Myös osatyökykyisten ja vammaisten mahdollisuuteen rekrytoitua pelastusosalalle kiinnitetään huomiota. Työpaikoilla tulee varmistaa myös tasavertainen urakehitys.

Pelastustoimen oppilaitosten tulee edistää monikulttuurisuutta siten, että pelastusosalalle hakeutuu kattavasti eri taustaisia opiskelijoita, esimerkiksi tuottamalla ja suuntaamalla tietoa opintomahdollisuuksista eri väestöryhmille.

Pelastuslaitosten antamien arvioiden mukaan pelastustoimen toimintavalmiuden parantaminen ja varallaoloon liittyvät muutokset aiheuttavat vuoteen 2030 mennessä noin 1 000 pelastajan lisätarpeen pelastustoimen henkilöstöön eläköityvän 1 400 henkilön lisäksi.

Pelastajakoulutuksen koulutettavamäärän lisäämisellä turvataan palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja laatu koko maassa. Määräajoin järjestettävällä ruotsinkielisellä pelastajakoulutuksella turvataan riittävä ruotsinkielellä palvelevien pelastajien määrä pelastustoimessa.

9. Tavoite: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä

Lainsäädännön valmistelu ja laillisuusvalvonta, toimialan strategisten ja poliittisten linjausten sekä valtionalouden kehysesitysten valmistelu sekä pelastustoimen kansainväliset asiat käsitellään ministeriötasolla. Pelastustoimen keskushallinnon viranomaistoiminnot, onnettomuuksien ehkäisy, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, pelastustoimen koulutus, tiedonhallinta ja tietohallinto sekä operatiiviset toiminnot on selvitykseen perustuen arvioitu ja uudelleenorganisoitu.

Hyvinvointialueiden ohjaus ja valvonta on organisoitu selkeästi, ja ohjaus tukee pelastustoimen järjestämistä ja palvelutuotantoa. Sisäministeriössä ja keskushallinnossa pelastustoimen tehtävien edellyttämät voimavarat ovat riittävät tehtävien hoidon luonne ja määrä huomioiden.

Pelastusviranomaisen viranomaistehtävät, kuten pelastustoimen johtamis-, ohjaus- ja valvontatehtävät sekä pelastustoimen valtioneuvostotason tehtävät poikkeavat toisistaan. Valtioneuvosto- ja viranomaistehtävien organisointi on selvitetty ja selkiytetty pelastusosaston toiminnoissa.